

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2012 m. gegužės 10 d.

Lietuvos ūkio plėtra yra sulėtėjusi, tačiau ūkio aktyvumas didėja daugiau nei manyta. Daugiau negu tikėtasi kyla vidaus paklausa, ypač gyventojų vartojimo išlaidos. Kitaip nei prieš keletą mėnesių, neblogėja Lietuvos ūkio dalyvių lūkesčiai ir pasitikėjimas. Tam įtakos turi pasaulio ekonomikos padėtis – ji pamažu stabilizuojasi. Nors tebetvyro neapibrėžtumas dėl tolesnės pasaulio ūkio raidos – vis dar sprendžiamos viešojo ir privačiojo sektorių įsiskolinimo problemos, sparčiai kyla energijos žaliavų kainos, – Lietuvos ūkio plėtros perspektyva šiuo metu vertinama palankiau nei anksčiau dėl didesnio negu tikėtasi ekonomikos augimo paskutiniu metu. Numatoma, kad realusis Lietuvos BVP 2012 m. padidės 3,0, o 2013 m. – 3,5 proc.

Svarbiausias BVP augimo veiksnys ir toliau yra privatus vartojimas. 2011 m. privatus vartojimas didėjo gerokai daugiau nei vidutiniškai nuo duomenų rinkimo pradžios. Vartojimo kilimą lėmė jau kurį laiką atsigauanti darbo rinka ir dėl to gerėjanti namų ūkių finansų būklė. Vartojimą palankiai veikė ir vartotojų pasitikėjimas, kuris visus 2011 m. buvo didesnis nei prieš metus. Šis pasitikėjimas, deja, nebe gerėja. Vartotojų nuotaikos yra prastesnės nei praėjusių metų viduryje. Esant menkesniam tiek vartotojų, tiek bendram ūkio subjektų pasitikėjimui, vertinama, kad privatus vartojimas artimiausiu metu didės mažiau nei 2011 m., tačiau daugiau nei anksčiau prognozuota dėl geresnių negu tikėtasi 2011 m. pabaigos–2012 m. pradžios duomenų. Numatoma, kad 2012 ir 2013 m. privatus vartojimas augs atitinkamai 4,6 ir 3,1 proc.

Prie ūkio augimo prisideda ir kylančios investicijos į bendrąjį pagrindinį kapitalą. Nors investicijos praėjusių metų pabaigoje didėjo pastebimai mažiau nei metų pradžioje, jos iki šiol gana reikšmingai auga. Jų daugiausia gausėja dėl didesnių investicijų į negyvenamuosius pastatus ir statinius, tačiau daugiau investuojama ir į mašinas bei įrenginius. Sumenkęs įmonių pasitikėjimas ir praėjusiais metais blogėjusios pasaulio ekonomikos perspektyvos svaresnę įtaką turėjo investicijoms į transporto priemones – jos mažėja. Įmonių pasitikėjimas dar tik stabilizuojasi, todėl kol kas sunku tikėtis didesnio įmonių pasiryžimo kelti investicijas. Numatoma, kad 2012 m. investicijos didės mažiau nei 2011 m. ir mažiau nei vidutiniškai nuo duomenų rinkimo pradžios. Prognozuojama, kad šiemet jos didės 5,0 proc., o 2013 m. jų augimas paspartės iki 8,0 proc.

Dėl anksčiau kritusio pasitikėjimo padėtis darbo rinkoje gerėja nedaug. Svarbi problema ir toliau yra nedarbas. Bendras nedarbas ir su juo susiję ilgalaikio ir jaunimo nedarbo lygiai vis dar yra aukšti. Daugiau nei pusė bedarbių darbo neturi metus ir ilgiau. Darbo ieško bemaž trečdalis jaunų darbo rinkos dalyvių. Praėjusiais metais imta kurti daugiau darbo vietų, tačiau tiek užimtų, tiek laisvų darbo vietų augimas sumenko. Užimtųjų gausėja privačiajame sektoriuje, ypač apdirbamojoje gamyboje, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, tačiau yra veiklų, kuriose užimtųjų mažėja, pavyzdžiui, finansų ir draudimo, švietimo, sveikatos priežiūros veiklose. Tolesniam darbo rinkos atsigavimui darys įtaką įmonių pasitikėjimas ir lūkesčiai dėl šalies ekonominės raidos, kurie, nors ir neblogėja, tačiau yra prastesni nei prieš kelis ketvirčius. Numatoma, kad užimtumas 2012–2013 m. augs gana nedaug – atitinkamai 1,1 ir 1,4 proc.

Lietuvos užsienio prekybos plėtra yra reikšmingai sulėtėjusi, tačiau prekybos augimo tempai stabilizuojasi. Nominalioji prekių eksporto ir importo vertė didėja daugiau nei 10 proc. per metus. Metinį eksporto augimą bemaž vienodai lemia tiek reeksportas, tiek lietuviškos kilmės prekių eksportas. Lietuvos eksporto plėtra atitinka importo kaitą pagrindinėse šalyse užsienio prekybos partnerėse – sumažėjus importo augimui šiose šalyse, sumažėjo ir Lietuvos eksporto veržlumas. Eksportas kyla šiek tiek daugiau nei auga importo paklausa minėtose šalyse, o mūsų šalies eksporto rinkos dalis truputį plečiasi. Numatoma, kad artimiausiu metu užsienio paklausa didės palyginti nedaug, todėl prognozuojama, kad eksportas 2012 m. kils gana nuosaikiai, o jo augimas paspartės tolesniu prognozuojamu laikotarpiu.

Eksportui ir importui augant bemaž vienodai, ne itin keičiasi ir užsienio prekybos balansas. Dėl palankesnės prekybos energetiniais produktais anksčiau šiek tiek pagerėjęs, paskutiniu metu šis balansas pablogėjo – vėlgi daugiausia dėl prekybos energetiniais produktais. **Einamosios sąskaitos pokyčius daugiau nei įprastai veikia einamieji pervedimai.** Pastarųjų perviršis sumenko dėl ES paramos mokėjimų netolygumų ir dėl mažesnio grynojo privačių asmenų perlaidų srauto. Per

artimiausius ketvirčius einamosios sąskaitos balansas gali būti ne toks pastovus. Šį balansą palankiai turėtų veikti per metus atsinaujinsiantys mokėjimai iš ES fondų. Vis dėlto einamosios sąskaitos balansą gali bloginti dėl pakilusių energijos žaliavų kainų daugiau už eksportą padidėsiantis importas; tiesa, didesnės žaliavų kainos turėtų šiek tiek slopinti importą.

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2012–2013 m.

	2012 m. gegužės mėn. prognozė			2012 m. vasario mėn. prognozė		
	2011	2012*	2013*	2011*	2012*	2013*
Kainų ir sąnaudų kaita (proc., pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija (apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą)	4,1	2,9	2,7	4,1	2,1	2,4
BVP defliatorius	5,3	3,2	2,6	5,1	2,5	2,6
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	4,0	2,3	2,6	3,9	1,6	2,5
Importo defliatorius	12,8	5,4	1,9	12,8	2,5	2,3
Eksporto defliatorius	11,7	5,7	2,0	11,9	2,6	2,2
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis, proc., pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas**	5,9	3,0	3,5	5,8	2,2	3,3
Privataus vartojimo išlaidos	6,1	4,6	3,1	5,6	2,5	2,6
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	0,2	0,6	1,9	1,2	0,6	1,9
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas	17,1	5,0	8,0	15,9	5,0	7,9
Prekių ir paslaugų eksportas	14,1	5,3	5,8	13,6	3,9	5,8
Prekių ir paslaugų importas	12,9	7,1	6,3	13,3	4,1	6,1
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis, proc., palyginti su darbo jėga)	15,4	13,7	12,2	15,4	14,2	12,9
Užimtieji (proc., pokytis per metus)	2,0	1,1	1,4	2,0	0,7	1,2
Išorės sektoriaus (proc., palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-1,3	-2,8	-3,1	-1,5	-2,1	-2,4
Einamosios sąskaitos balansas	-1,6	-3,0	-3,3	-0,3	-1,2	-1,6
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	0,9	-1,0	-1,6	2,1	0,9	0,1

* Prognozė.

** | BVP sudedamąsias dalis neįtraukti atsargų pasikeitimai.

2011 m. antrąjį pusmetį mažėjusi metinė infliacija vis dar yra gana didelė. Ji ir toliau daugiausia nulemta išorės veiksnių – pasaulinių žaliavų kainų kaitos, o grynoji infliacija, labiausiai su vidaus situacija susijusi infliacijos dalis, yra maža, lėtai atsigaunant darbo rinkai. Maisto kainos pasaulyje kilo vis lėčiau ir jau keletą mėnesių buvo mažesnės negu prieš metus, todėl pastebimai mažiau jos kilo ir Lietuvoje, sumažėjo jų įtaka infliacijai. Administruojamųjų kainų įtaka, priešingai – didėjo: jų kilimą skatino dėl brangesnio kuro (daugiausia importuotų gamtinių dujų) pabrangęs šildymas, o metų pradžioje – ir pakilusi elektros kaina. Degalai sparčiai brango kylant naftos kainai, tačiau jų poveikis infliacijai buvo palyginti nedidelis, nes 2011 m. pabaigoje jis labai sumažėjo dėl bazės efekto. Iš išorės kylantis su pasaulinėmis žaliavų kainomis susijęs spaudimas infliacijai Lietuvoje 2012 m. turėtų būti mažesnis nei 2011 m., nes numatoma, kad gerokai mažiau kils maisto kainos. Vis dėlto pastaruoju metu dėl geopolitinių neramumų Viduriniuose Rytuose labai pabrangusi nafta ir galimas tolesnis jos kainos didėjimas kelia didesnės infliacijos riziką, nes gali sparčiau augti degalų ir administruojamosios kainos. Labiau nei tikėtasi kylant nuo išorės veiksnių, ypač nuo situacijos energijos išteklių rinkoje, priklausantioms kainoms, tikimasi didesnės nei anksčiau prognozuota infliacijos 2012 m. (2,9 %). Prognozuojama, kad grynajai infliacijai didesnio spaudimo nebus – darbo užmokestis kils nedaug sparčiau nei našumas, todėl vienietinės darbo sąnaudos didės lėtai visu prognozuojamu laikotarpiu. 2013 m. tikimasi panašaus dydžio infliacijos (2,7 %).